

O. I. Boeva // Aktual'nye problemy mediciny v dvuh chastjakh. Materialy ezhegodnoj itogovoj nauchno-prakticheskoy konferencii 27 janvarja 2015 g. – Grodno. : GrGMU, 2015. – 352 s. 5. Zavadenko N. N. Giperaktivnoe rasstrojstvo s deficitom vnimanija u detej: osnovnye pojavlenie i rasprostranjonost' / N. N. Zavadenko // Voprosy prakticheskoy pediatrii. – 2012. – T. 7. – № 1. – S.54–62. 6. Zinkevich-Evstegneeva T. D., Grabenko T. M. Chudesna na peske. Praktikum po pesochnoj terapii. – SPb. : Rech', 2010. – 340 s. 7. Krivonogova O. V. Osnovni psihoterapevtichni pidhodi, shho vikoristovujut'sja pri sindromi deficitu uvagi z giperaktivnistju u ditej doshkil'nogo vikuju / O. V. Krivonogova // Visnik ONU imeni I. I. Mechnikova. Psihologija. – 2012. – T. 17. – Vip 8 (20). – S. 514-520. 8. Ljendret G. L. Igrovaja terapija: iskusstvo otnoshenij [Tekst] : per. s angl. / G. L. Ljendret ; predisl. A. Ja. Varga. - Moskva : Mezhdunarodnaja pedagogicheskaja akademija, 1994. - 368 s. 9. Monina G. B. Giperaktivnye deti: psihologo-pedagogicheskaja pomoshh': monografija / G. B. Monina, E. K. Ljutova-Roberts, L. S. Shutko. – SPb.: Rech', 2007. – 186 s. 10. Nodel'son S. Bez viny vinovatyje deti. Kak im pomoch'. SDVG – istiny i zabluzhdenija / S. Nodel'son – Izrail' : MERCUR, 2014. – 258 s. 11. Psihologicheskaja jenciklopedija. 2-e izd. / Pod red. R. Korsini, A. Aujerbaha. – SPb. : Piter, 2006. – 1096 s.

Федоренко М.В., Шарук В.В. Основні види психологічної корекції синдрому дефіциту уваги з гіперактивністю у дітей

У статті розкриваються основні види психологічної корекції, які можуть бути використані в роботі психолога з дітьми з синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю та їх батьками. Дані види психокорекції зарекомендували себе ефективними в роботі з гіперактивними дітьми. Поведінкова, сімейна терапія, а також різні види арт-терапії в першу чергу спрямовані на корекцію когнітивної, поведінкової, емоційної і особистісної сфер та використовується, за необхідності, разом з медикаментозним лікуванням. Вибір видів допомоги дитині з синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю, в першу чергу, має залежати від індивідуальних особливостей дитини, її особистих потреб, цілей психологічної корекції та можливостей фахівця.

Ключові слова: синдром дефіциту уваги з гіперактивністю, поведінкова, сімейна, пісочна терапія, арт-терапія, музикотерапія, психотерапія, психологічна корекція.

Федоренко М.В., Шарук В.В. Основные виды психологической коррекции синдрома дефицита внимания с гиперактивностью

В статье рассматриваются основные виды психологической коррекции, которые можно использовать психолога в работе с детьми с синдромом дефицита внимания с гиперактивностью, а так же с их родителями. Виды психокоррекции, описанные в статье, зарекомендовали себя как эффективные в работе с гиперактивными детьми. Поведенческая, семейная терапия, а также различные виды арт-терапии в первую очередь, направлены на коррекцию когнитивной, поведенческой, эмоциональной и личностной сфер и используется, при необходимости, вместе с медикаментозным лечением. Выбор видов помощи ребенку с синдромом дефицита внимания с гиперактивностью, в первую очередь, зависит от индивидуальных особенностей ребенка, его личных потребностей, целей психологической коррекции и возможностей специалиста.

Ключевые слова: синдром дефицита внимания с гиперактивностью, поведенческая, семейная, песочная терапия, арт-терапия, музикотерапия, психотерапия, психологическая коррекция.

Fedorenko M.V., Sharuk V.V. The main types of psychological correction of attention deficit hyperactivity disorder in children

In the article revealed the main types of psychological treatment that can be used in work with children with attention deficit hyperactivity disorder and their parents. These types of psychological correction proven effective in dealing with hyperactive children. Behavioral, family therapy, and various kinds of art therapy is primarily aimed at correcting cognitive, behavioral, emotional and personal spheres and used, if necessary, along with medication. The choice of the types of care a child with attention deficit hyperactivity disorder in the first place, should depend on the individual child's personal needs, goals and opportunities for psychological treatment specialist.

Keywords: attention deficit hyperactivity disorder, behavioral, family, sand therapy, art therapy, music therapy, psychotherapy, psychological correction.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015 р.

Статтю прийнято до друку 21.10.2015 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Федоренко С.В.

УДК 159.922.762:364.048.6

**РЕАЛІЗАЦІЯ СУПРОВОДУ СІМЕЙ В КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ
З ПОМІРНОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ**

Чобанян А.В. Chobanyan_av@mail.ru

99

Постановка проблеми. Сучасна епоха характеризується зміною парадигм, переглядом базових уявлень про людину і суспільство, яке розглядає себе як сукупність різних мікросоціумів і визнає за їх членами право на власний стиль життя. Сьогодні система освіти – це не лише мережа спеціальних та інклюзивних освітніх закладів, де здійснюється процес навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку, а система соціальної, психолого-педагогічної підтримки і допомоги, комплексного супроводу цих осіб на різних вікових етапах, що забезпечує їх освіту, соціальну адаптацію й інтеграцію у суспільство.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз вітчизняного законодавства дозволяє стверджувати, що лише повноцінний психолого-педагогічний супровід дітей з помірною розумовою відсталістю створює основу для рівних можливостей та успішної адаптації у сучасному суспільстві [3]. Вважаємо, що одним із перспективних напрямків вирішення цього питання є впровадження психолого-педагогічного супроводу сімей, які мають дітей з помірною розумовою відсталістю

Втім, реалізація зазначеного супроводу ускладнюється тим, що сьогодні традиційні форми роботи з батьками дітей з помірною розумовою

відсталістю, здійснюються як складова психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю, що не дозволяє сповна задовольнити потреби самих батьків у різних видах соціальних послуг, а отже, потребу є творчого переосмислення.

Аналіз актуальних досліджень з проблеми, визначеної нами для вивчення, дозволив встановити, що в спеціальній педагогічній та психологічній науці є праці, присвячені проблемі надання допомоги сім'ям дітей з особливостями розвитку. Вчені нашої країни, зокрема І.Д. Бех, В.І. Бондар, І.І. Мамайчук, В.М. Синьов, В. В. Тарасун, О.П. Хохліна, досліджували теоретичні та практичні аспекти цієї проблеми. Втім в літературі датованої до 2009 року, конкретних вказівок щодо механізмів супроводу сімей дітей з помірною розумовою відсталістю названими науковцями не було надано, оскільки на момент проведення ними наукових досліджень зазначена категорія дітей визнавалася як «ненавчені» й підлягали перебуванню у закладах системи соціального захисту населення.

Разом з тим в працях російських науковців, починаючи з 1988 року, висвітлювалися проблеми сімей, що виховують дітей з особливими потребами, висвітлювались у працях таких дослідників, як Е.В. Тиха (формування самосвідомості батьків, які переживають психотравмуючу ситуацію), Л.М. Шипіцина (взаємини в родинах, де виховуються діти з розумовою відсталістю; особистісні особливості матерів, що виховують дітей з розумовою відсталістю), Е.Г. Ейдемільер, В. Юстицік (структурно-функціональні особливості сімей із психічно хворим; основні напрями розвитку сім'ї психічно хворого), Р.Ф. Майрамян, В.А. Вишневський (зміна соматичного стану батьків; поява у батьків різних соматичних захворювань, астеничних та вегетативних розладів, депресивної симптоматики), В.В. Ткачова (виникнення у батьків дітей-інвалідів особистісних порушень, певних характерологічних рис особистості, переважаючих особистісних тенденцій), І.Б. Іванова (соціально-психологічні проблеми родин), О.Р. Малер, Г.В. Цикото (навчання батьків ефективним засобом взаємодії із дитиною у побутових й навчальних ситуаціях) тощо.

Вивчення більш пізніх наукових праць українських вчених, дозволило встановити, проблемою супроводу сімей займалися провідні науковці нашої країни (Л.С. Вавіна, А.М. Висоцька, О.В. Гаврилов, О.В. Гармаш, Т.М. Дегтяренко, В.В. Золотуха, В.В. Кобильченко, А.А. Колупаєва, Н.О. Макаруч, Т.В. Сак, В.В.Тарасун, О.П. Хохліна та ін.). Вивчення та узагальнення результатів їх

теоретичних та емпіричних досліджень дозволило встановити одностайне твердження науковців, що фактично сім'ї дітей з психічними та (або) з фізичними порушеннями залишається наодинці зі своїми проблемами, ізольованими від суспільства, без систематичної допомоги фахівців. Практично всі члени сім'ї, у разі первинного виявлення значних порушень здоров'я дитини, опиняються в екстремальній (критичній) ситуації. Однак, незважаючи на проведені ними дослідження, лишається недостатньо вивченим питання реалізації психолого-педагогічного супроводу сімей в контексті особливостей дітей з помірною розумовою відсталістю. Отже, психолого-педагогічний супровід цих сімей набуває особливого значення.

Мета статті здійснити аналіз теоретичних засад та практичного досвіду реалізації психолого-педагогічного супроводу сімей в контексті особливостей дітей з помірною розумовою відсталістю.

Виклад основного матеріалу. На думку В.М. Синьова, розумова відсталість – стійке психічне порушення, для якого характерне: порушення пізнавальної діяльності (насамперед, абстрактного мислення, процесів узагальнення й конкретизації), порушення динаміки нервових процесів (інертність психіки), а також вторинні відхилення – недорозвиток мовлення, емоційно-вольової сфери, відхилення у фізичному розвитку та поведінці [7, с. 41].

Наукові праці присвячені проблемам виховання й навчання дітей з помірною розумовою відсталістю, що конкретизують психічні пізнавальні процеси висвітлено такими науковцями, як Л.С. Виготський, О.В. Гаврилов, І.М. Соловйов, А.Г. Герсамія, Г.В. Васєнков, Н.Ф. Демент'єва, Г.М. Дульнєв, Л.В. Занков, М.С. Певзнер, О.Р. Маллер, Г.В. Цикото; розвитку мовленнєвої сфери присвячено праці Р.Д. Бабєнкова, Л.Б. Баряєвої, В.І. Ліпакової, Н. Лур'є, Я.Г. Юділевич, Л.М. Шипіциної, А.С. Грибоєдової, Є.М. Правдіної-Вінарської; питання щодо розвитку предметно-практичної та ігрової діяльності розглядали Л.Б. Баряєва, С.Д. Забрамна, А.Є. Зарін, Т.М. Ісаєва; формування соціально-побутових навичок, забезпечення соціалізації дітей з помірною розумовою відсталістю досліджено О.Р. Маллер, М.М. Малофєєв, В.Г. Петрова, Л.М. Шипіцина, М.В. Даниліна, Н.П. Вайзман.

Детальний розгляд науковцями особливостей перебігу психічних пізнавальних процесів дітей з помірною розумовою відсталістю дозволив констатувати, що:

– переважна більшість психічних функцій у них знаходиться на елементарному рівні, що безумовно ускладнює виховну роботу з дітьми з помірно розумовою відсталістю, але не унеможлиблює її [6, с. 308];

– мовлення дітей з помірно розумовою відсталістю характеризується недостатнім словниковим запасом, небажанням користуватись словами з пасивного словника, невмінням використовувати наявні мовленнєві знання і вміння у відповідних ситуаціях, значними порушеннями звуковимови та іншими дефектами структури мовлення, які призводять до відхилень під час вимови і до частого нерозуміння висловлювань таких дітей оточуючими, недостатності мотивів для спілкування, значним недорозвитком комунікативно-пізнавальних здібностей, що виступають основою адаптації індивіда до соціального середовища [1, с. 33];

– поведінка дітей з помірно розумовою відсталістю характеризується реактивністю, вони ще не можуть повністю підпорядковувати одні мотиви іншим, у дітей виникає прагнення до діяльності, але внутрішні мотиви ще не мають достатньої сили, не проявляються у вигляді зовнішньої діяльності [6, с. 308]. Дорослий у цьому випадку виступає тією рушійною силою, яка підштовхує дитину у певному напрямку;

– розвиток навичок самообслуговування та функцій рухового апарату також відстає, таким людям впродовж всього життя потрібна допомога і контроль [9, с.113].

Вивчення практики дозволило встановити, що особливості психічного розвитку дітей з помірно розумовою відсталістю, зумовлюють труднощі в процесі соціалізації дітей і наголошують на залежності дітей з помірно розумовою відсталістю від дорослих впродовж життя. На відміну від дітей з нормою в розвитку, на яких вплив родини з віком послаблюється й, по досягненню ними повноліття, роль сім'ї значно знижується в аспекті прийняття самостійних рішень щодо визначення власного життєвого шляху, для дітей з помірно розумовою відсталістю з віком роль сім'ї суттєво не змінюється, а навпаки – посилюється. У зв'язку з цим, на нашу думку, одним з перших завдань корекційної роботи з дитиною із помірно розумовою відсталістю є формування контакту з дорослими, спрямовання дитини на співпрацю з ними, навчання дитини способам засвоєння суспільного досвіду.

З огляду на зазначене, актуальності набуває не тільки питання підвищення якості та ефективності навчально-виховної роботи, зокрема її прогнозування та перспективного планування

вихователями, спеціальними психологами/корекційними педагогами, які працюють в галузі спеціальної освіти, а й питання співпраці з батьками дітей з помірно розумовою відсталістю у процесі її планування та реалізації.

Зазначимо, що в останніх нормативно-правових документах можна простежити зміни у підходах до реалізації права на освіту. Наказом Міністерства освіти і науки України (МОН) від 15.09.08 за № 852 затверджено «Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку». В цьому документі підкреслено право дітей з помірно розумовою відсталістю (за МКБ-10 шифр F-71) на набуття освіти в спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті, на підставі наявності заяви батьків (або осіб що їх заміщують) та висновку психолого-медико-педагогічної консультації. Він діє на противагу «Положенню про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку» Міністерства освіти України від 13.05.93 за № 136, де одним з протипоказань для зарахування дитини у навчальний заклад була помірна розумова відсталість (за МКХ-9 шифр 318). Ці діти або, за бажанням батьків, направлялися до одного із закритих закладів системи соціального захисту, або перебували в сім'ї. Раніше, залежно від ступеня інтелекту, фізичного здоров'я, можливостей і потреб діти з помірно розумовою відсталістю переважно перебували у закладах Міністерства праці та соціальної політики або Міністерства охорони здоров'я, в яких у більшості випадків вся корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота зводиться до організації опіки та догляду за ними з окремими включеннями тих чи інших корекційних та навчальних заходів. Втім, переконання щодо необхідності домашнього оточення у поєднанні з фаховою допомогою для дітей з помірно розумовою відсталістю знайшло своє відображення у конкретних кроках виконавчої влади, яка на національному рівні ініціювала право на освіту цієї категорії дітей.

В даному контексті, сім'я як первинний інститут соціалізації в межах якого створюється притаманне лише їй культурне середовище, може суттєво вплинути на розвиток можливостей дитини з помірно розумовою відсталістю.

Відповідно до зазначеного вище, вважаємо, що основною формою надання допомоги батькам, які виховують дітей з помірно розумовою відсталістю, повинен стати спеціально організований процес реалізації психолого-

педагогічного супроводу сімей дітей з помірною розумовою відсталістю.

У педагогічній науці перший досвід здійснення супроводу пов'язаний з тьюторською освітою, яка виникла близько дев'яти століть тому і набула поширення спочатку в Кембріджському і Оксфордському, а потім і в інших університетах Європи й Америки. За часів дореволюційної Росії теж існувала практика педагогічного супроводу. Зокрема, діяльність педагогів у дореволюційних гімназіях і ліцєях переважно була спрямована на надання психологічної допомоги і підтримки учням, зняття їх стресового навантаження, подолання труднощів у навчанні. За радянських часів багато хто з вчителів-новаторів також здійснював психолого-педагогічний і соціально-педагогічний супровід учнів, які відставали в навчанні, або, навпаки, виявляли ознаки обдарованості [10, с. 75].

На сьогодні термін „психолого-педагогічний супровід” використовується досить широко у галузі освіти, щодо організації навчання і виховання в контексті модернізації освіти. Все більшого значення набувають уявлення про психолого-педагогічний супровід як систему професійної діяльності психолога, спрямованої на створення соціально-психологічних умов для успішного навчання і психологічного розвитку дитини в ситуаціях шкільного взаємодії з орієнтацією на зону її найближчого розвитку.

Відповідно до Закону України „Про реабілітацію інвалідів в Україні” психолого-педагогічний супровід трактується, як системна діяльність практичного психолога та корекційного педагога, спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприяють засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню особи, нормалізації сімейних стосунків, її інтеграції в соціум.

Закон України „Про освіту” покладає на батьків відповідальність за розвиток дитини, за повагу її гідності та виховання милосердя, любові до народу, близьких людей, рідної країни. Тому в нинішній час, важких і відповідальних рішень, змін в політиці співробітництво суспільства і сім'ї у становленні дитини, стають однією з головних проблем сьогодення [4, с. 23].

Зарубіжний досвід засвідчив, що ефективність сімейної абілітації та реабілітації для дитини незрівнянно вища, ніж при знаходженні в інтернатному закладі. Залишаючи дитину в сім'ї, значна частина батьків прагне до виховання й розвитку дитини з порушеннями інтелекту як повноправного громадянина, але в той же час не мають спеціальних знань і необхідного досвіду [5, с.

132]. Тому в першу чергу постає завдання, надання ефективної психолого-педагогічної допомоги сім'ям дітей з помірною розумовою відсталістю, а саме: створення адекватного розвиваючого середовища, що сприятиме розвитку у дітей з помірною розумовою відсталістю соціальних, комунікативних навичок. Вважаємо, що мобілізовані для цього ресурси особистості зможуть стати надалі базою для психологічної готовності до навчання у загальноосвітньому закладі спеціального призначення, оволодінні життєвими навичками, що у подальшому слугуватимуть основою для більш-менш незалежного життя в суспільстві.

Проблема психолого-педагогічного супроводу сімей дітей з помірною розумовою відсталістю поки що не отримала належної уваги у психолого-педагогічній галузі, а досвід його здійснення все ще розглядається в контексті надання першочергової допомоги дитині з помірною розумовою відсталістю. У нечисленних дослідженнях аналізуються факти психолого-педагогічного супроводу сімей в умовах освітніх установ, установ соцзахисту, інших служб тощо (І. Хоменко, Є. Набойченко, І. Бгажнокова).

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць щодо допомоги сім'ям дітей з особливостями інтелектуального розвитку, поза увагою дослідників залишилося обґрунтування методологічних основ реалізації супроводу сімей в контексті особливостей дітей з помірною розумовою відсталістю. Тому, у всьому цьому масиві проаналізованих наукових праць для нас особливий інтерес становили авторські погляди, які тією або іншою мірою відображають сутність психолого-педагогічного супроводу сімей дітей з помірною розумовою відсталістю.

Важливою для нашого дослідження є позиція авторського колективу у складі С. Архипової, Г. Майбороди та О. Тютюнник. Описуючи технологію соціально-педагогічного супроводу сім'ї в загальноосвітній школі, дослідники визначили соціально-педагогічний супровід „як профілактичне, раннє втручання в сім'ю з метою запобігання виникнення чи поглиблення кризи”. На думку учених, соціально-педагогічний супровід сім'ї ще доцільно трактувати і як специфічний вид роботи соціального педагога, що у співпраці з іншими суб'єктами навчально-виховного процесу здійснюється в межах компетенції навчального закладу та може розглядатися як складова навчально-виховного процесу у двох аспектах, а саме: 1) загальний соціально-педагогічний супровід (вид роботи соціального педагога з залученням всіх учасників навчально-виховного процесу до профілактики і попередження негативних явищ як у дитячому

середовищі, так і в сімейному); 2) цільовий соціально-педагогічний супровід (комплекс соціально-педагогічних і психологічних послуг, які надаються конкретній сім'ї чи окремим її членам з метою забезпечення прав дитини в сім'ї, а також функціональної спроможності сім'ї як соціального інституту виховання і соціалізації особистості) [8, с. 233–234].

Спираючись на сутність зазначеної системи, під психолого-педагогічним супроводом дітей з помірною розумовою відсталістю та їх сімей, розуміємо модель комплексної психолого-педагогічної підтримки і допомоги дитині та її сім'ї у вирішенні завдань щодо розвитку, виховання й соціалізації дитини зі сторони фахівців різного профілю галузі спеціальної освіти, що діють координовано.

У контексті цього міркування суб'єктом такого супроводу виступає сім'я, і основна вісь взаємовідносин, що вимагає втручання і допомоги

фахівця, – це вісь комплекс батьківсько-дитячих відносин, особливо на етапі підготовки дітей з помірною розумовою відсталістю до навчання в спеціальному або масовому загальноосвітньому закладі та в період психологічної та соціальної адаптації розумово відсталого дитини до умов загальноосвітнього закладу обраного батьками для навчання дитини.

У висновках робимо припущення, що належно організований й реалізований психолого-педагогічний супровід сімей дітей з помірною розумовою відсталістю буде впливати на підвищення батьківської компетентності дітей з помірною розумовою відсталістю. Адже, під час виховання такої дитини, сім'ї необхідна не тільки психологічна підтримка, спрямована на підвищення самооцінки батьків, оптимізацію психологічного клімату в сім'ї, а й педагогічна допомога, яка пов'язана з оволодінням необхідними знаннями та навичками з виховання такої дитини.

Література:

1. Бгажнокова И.М. Воспитание и обучение детей и подростков с тяжелыми и множественными нарушениями развития / под ред. И.М. Бгажноковой. – М. : ВЛАДОС, 2007. – 239 с.
2. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління: монографія / Т.М. Дегтяренко. – Суми : Університетська книга, 2011. – 403 с.
3. Закон України «Про освіту» / Урядовий портал // Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>.
4. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посібник / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – С. 23.
5. Набойченко Е.С. Психологическое сопровождение семьи, имеющей ребенка с ограниченными возможностями здоровья / Е.С. Набойченко, С.И. Блохина. – Екатеринбург : НПРЦ «Бонум», 2004. – 132 с.
6. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навч. посібник / О. В. Гаврилов – Кам'янець-Подільський : Аксиома, 2009. – 308 с.
7. Синьов В.М. Психологія розумово відсталого дитини : підручник / В. М. Синьов, М. П. Матвеева, О. П. Хохліна. – К. : Знання, 2008. – 359 с.
8. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю : посіб. / Ірина Миколаївна Трубавіна. – К. : ДЦССМ, 2002. – 132 с.
9. Юдилевич Я. Г. Опыт обучения и воспитания глубоко умственно отсталых детей (имбецилов) / Я. Г. Юдилевич // Вопросы обучения и воспитания детей с нарушением интеллекта / Под ред. М. И. Кузьмицкой. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1974. – 113 с.
10. Яковлев Е. Сопровождение как педагогический феномен / Евгений Яковлев, Надежда Яковлева // Современная высшая школа: инновационный аспект. – 2010. – № 4. – С. 74-83.

References

1. Bgazhnokova I.M. Vospitanie i obuchenie detej i podrostkov s tyazhelymi i mnozhestvennymi narusheniyami razvitiya / pod red. I.M. Bgazhnokovoj. – M. : VLADOS, 2007. – 239s.
2. Dehtyarenko T.M. Korekciynno-reabilitaciynna diyal'nist': stratehiya upravlinnya : monohrafiya / Tatyana Dehtyarenko. – Sumy : Universytets'ka knyha, 2011. – 403 s.
3. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» / Uryadovij portal // Edinij veb-portal organiv vikonavchoj vladi Ukraini. [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>
4. Kolupaeva A. A. Diti z osoblivimi osvitnimi potrebami ta organizaciya ih navchannya : nauk.-metod. posibnik / A. A. Kolupaeva, L. O. Savchuk. – K. : Nauk. svit, 2010. – S. 23.
5. Nabojchenko E.S. Psihologicheskoe soprovozhdenie sem'i, imeyushchej rebenka s ogranichennymi vozmozhnostyami zdorov'ya / E.S. Nabojchenko, S.I. Blohina. – Ekaterinburg : NPRC «Bonum», 2004. – 132 s.
6. Gavrilo O. V. Osobliivi diti v zakladi i social'nomu sere dovishchi Navchal'nij posibnik / O. V. Gavrilo. – Kam'yanec'-Podil's'kij : Aksioma, 2009. – 308 s.
7. Sin'ov V.M. Psihologiya rozumovo vidstaloj ditini : pidruchnik / V. M. Sin'ov, M. P. Matveeva, O. P. Hohlina. – K. : Znannya, 2008. – 359 s.
8. Trubavina I. M. Social'no-pedagogichna robota z neblagopoluchnoyu sim'eyu : posib. / Irina Mikolaivna Trubavina. – K. : DCSSM, 2002. – 132 s.
9. YUdilevich YA. G. Opyt obucheniya i vospitaniya gluboko umstvenno otstalyh detej (imbecilov) / YA. G. YUdilevich // Voprosy obucheniya i vospitaniya detej s narusheniem intellekta / Pod red. M. I. Kuz'mickoj. – M. : Izd-vo APN RSFSR, 1974. – 113 s.
10. YAKovlev E. Soprovozhdenie kak pedagogicheskij fenomen / Evgenij YAKovlev, Nadezhda YAKovleva // Sovremennaya vysshaya shkola: innovacionnyj aspekt. – 2010. – № 4. – S. 74-83.

Чобаня А.В. Реалізація супроводу сімей в контексті особливостей дітей з помірною розумовою відсталістю

В статті стверджується доцільність реалізації психолого-педагогічного супроводу сімей з урахуванням особливостей психічного розвитку дітей з помірною розумовою відсталістю. Встановлено, що особливості психічного розвитку дітей з помірною розумовою відсталістю, зумовлюють труднощі в процесі соціалізації дітей і наголошують на залежності дітей з помірною розумовою відсталістю від дорослих впродовж життя. Проаналізовано питання підвищення якості та ефективності навчально-виховної роботи із залученням до неї батьків дітей з помірною розумовою відсталістю у процесі її планування та реалізації. Визначено що основною формою надання допомоги батькам, які виховують дітей з помірною розумовою відсталістю, повинен стати спеціально організований процес реалізації психолого-педагогічного супроводу сімей дітей з помірною розумовою відсталістю. Проаналізовано зміни у підходах до реалізації права на освіту дітей з помірною розумовою відсталістю в останніх нормативно-правових документах. Зазначено, що процес супроводу набуває особливого значення на етапі підготовки дітей з помірною розумовою відсталістю до навчання в спеціальному або масовому загальноосвітньому закладі та в період психологічної та соціальної адаптації розумово відсталого дитини до умов загальноосвітнього закладу, обраного батьками для навчання дитини.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, сім'ї дітей з помірною розумовою відсталістю, особливості розвитку дітей з помірною розумовою відсталістю.

Чобанян А.В. Реализация сопровождения семей в контексте особенностей детей с умеренной умственной отсталостью

В статье утверждается целесообразность реализации психолого-педагогического сопровождения семей с учетом особенностей психического развития детей с умеренной умственной отсталостью. Установлено, что особенности психического развития детей с умеренной умственной отсталостью, обуславливают трудности в процессе социализации детей и отмечают зависимости детей с умеренной умственной отсталостью от взрослых в течение жизни. Проанализированы вопросы повышения качества и эффективности учебно-воспитательной работы с привлечением к ней родителей детей с умеренной умственной отсталостью в процессе ее планирования и реализации. Определено, что основной формой оказания помощи родителям, воспитывающим детей с умеренной умственной отсталостью, должен стать специально организованный процесс реализации психолого-педагогического сопровождения семей детей с умеренной умственной отсталостью. Проанализированы изменения в подходах к реализации права на образование детей с умеренной умственной отсталостью в последних нормативно-правовых документах. Автор отмечает, что процесс сопровождения приобретает особое значение на этапе подготовки детей с умеренной умственной отсталостью к обучению в специальном или массовом общеобразовательном учреждении и в период психологической и социальной адаптации умственно отсталого ребенка к условиям общеобразовательного учреждения, избранного родителями для обучения ребенка.

Ключевые слова: психолого-педагогическое сопровождение, семьи детей с умеренной умственной отсталостью, особенности развития детей с умеренной умственной отсталостью.

Chobanyan A.V. Realization of support of families in a context of features of children with the moderate intellectual backwardness

The article states the feasibility of the implementation of psycho-pedagogical support of families taking into account features of mental development of children children with the moderate intellectual backwardness. It was found that the characteristics of mental development of children with moderate mental retardation, cause difficulties in the process of socialization of children, and dependent children celebrate with moderate mental retardation from the adults in their lifetime. Analyzed the issues of improving the quality and efficiency of educational work with the involvement of her parents of children with the moderate intellectual backwardness in the process of planning and implementation. It was determined that the main form of assistance to parents of children with the moderate intellectual backwardness must be specially organized process of implementation of psycho-pedagogical support families of children with the moderate intellectual backwardness. The changes in the approach to the realization of the right to education of children with the moderate intellectual backwardness in the latest legal documents. The author notes that accompany the process is particularly important at the stage of preparation of children with moderate mental retardation to learning in a special or mass educational institution in the period of psychological and social adaptation of mentally retarded children in terms of educational institution chosen by the parents for the child's education.

Keywords: psychological and pedagogical support, families of children with moderate intellectual backwardness, especially the development of children with moderate mental retardation.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015 р.

Статтю прийнято до друку 29.10.2015 р.

Рецензент: д.пед.н., проф.. Дегтяренко Т.М.